

Nr 452.

Av herr Jansson i Kalix m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 69, angående statsbidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 69 föreslås grunder för statsbidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem i huvudsak i enlighet med det förslag, som framlagts av 1952 års åldringsvårdsutredning. Såsom av propositionen framgår har åldringsvårdsutredningens förslag i remissyttranden från länsstyrelser, kommuner m. fl. blivit utsatt för hård kritik i vad avser det föreslagna statsbidragets storlek. Också från kommuner, som icke haft att yttra sig över detta förslag, har givits uttryck för besvikelse och missnöje.

Man kan icke komma ifrån att kommunerna genom riksdagsbehandlingen av 1947 års ålderdomshemsreform anse sig ha blivit förespeglade ett betydligt högre statsbidrag än det i den föreliggande propositionen föreslagna. Det torde också vara uppenbart, att statsbidragsgrunderna skulle ha blivit för kommunerna relativt gynnsamma, om förslag härom underställts 1947 års riksdag. Det kan enligt vår mening icke vara alldeles rimligt, att kommunerna skola få nöja sig med ett relativt blygsamt statsbidrag endast därför att grunderna för det för sex år sedan i utsikt ställda bidraget fastställas i ett läge med kärvare samhällsekonomi. Det är dock icke endast det statsfinansiella läget som försämrats under dessa år. Också kommunernas ekonomi har blivit alltmera ansträngd med betydande utdebiteringshöjningar till följd under de senaste åren. Ytterst är ju här kostnadsfördelningen mellan stat och kommuner en fråga om avvägning mellan olika beskattningsformer.

Icke minst med hänsyn till detta statsbidrags förhistoria anse vi det vara skäligt att riksdagen visar sin goda vilja genom att besluta en höjning av bidragsunderlaget samt en justering av bidragsskalan.

Att ett *bidragsunderlag* på 18 000 kronor per vårdplats betydligt understiger de nu aktuella kostnaderna framgår av en rad remissyttranden. Vid bedömning av den av socialstyrelsen lämnade uppgiften att de under de tre första kvartalen 1952 färdigställda hemmen kostat i medeltal omkring 18 000 kronor per plats får man ha klart för sig att ifrågakvarnande byggen samtliga påbörjats redan under 1951, i vissa fall till och med tidi-

gare. Motsvarande gäller uppgifterna om kostnaderna för de under åren 1950--51 färdigställda ålderdomshemmen. På grunder som byggnadsstyrelsen anfört anse vi det vara motiverat att bidragsunderlaget i 4 § i statsbidragskungörelsen fixeras till 21.000 kronor per plats. Också denna siffra torde ligga icke obetydligt under de nuvarande verkliga kostnaderna även i de delar av landet, där byggnadskostnaderna äro lägst; för de nordliga länen är det från dessa bidragsunderlag ytterligare en god bit upp till de verkliga kostnaderna.

Också den föreslagna *statsbidragsskolan* har från olika utgångspunkter kritiserats av ett flertal remissinstanser. Hur önskvärt det än i och för sig vore med en lyftning av hela bidragsskalan, anse vi oss här böra inskränka oss till ett förslag om något högre bidrag för de sämst ställda kommunerna. Verkningarna av den föreslagna bidragsskalan kunna åskådliggöras med följande exempel, vari antages att fyra olika kommuner på vardera 5 000 invånare men med olika skatteunderlag bygga ålderdomshem om 30 platser.

	A.	B.	C.	D.
Medelskatteunderlag	50 000	100 000	150 000	200 000
per invånare	10	20	30	40
bidragsunderlag 30 à 18 000	540 000	540 000	540 000	540 000
bidragsprocent	50	35	10	10
statsbidrag	270 000	189 000	54 000	54 000
kommunens andel av bidragsunderlaget	270 000	351 000	486 000	486 000
do i kr. per skattekrona	5:40	3:51	3:24	2:43

När ett statsbidrag graderas för att i någon mån tillgodose skatteutjämningsynpunkter, kan det som i detta exempel icke vara rimligt att kommunandelen av bidragsunderlaget i kommunen A skall åstadkomma mer än dubbelt så hög utdebitering som i kommunen D. Disproportionen i kommunal skattebelastning kommer ännu mera till synes, om de verkliga kostnaderna väsentligt överstiga bidragsunderlaget. Om i det ovan intagna exemplet verkliga kostnaden vore 25 000 kronor per plats, skulle den kommunala andelen av kostnaden för kommunen A motsvara kronor 9:60 och för kommunen D kronor 3:48 per skattekrona. Eftersom anläggningskostnaderna, utslagna per vårdag, icke utgöra mera än en tredjedel à en fjärdedel av ålderdomshemmens dagkostnader, inses att påfrestningen på den kommunala ekonomien för denna samhällsuppgift är mycket olika i skilda kommuner. Kommunerna med de lägsta skatte-

underlagen ha också regelmässigt en ogynnsam åldersfördelning med ett därav följande större behov av ålderdomshemsplatser. Ytterligare är att märka att av kommunerna med de lägsta skatteunderlagen de flesta återfinnas i de två nordligaste länen, där byggnadskostnaderna äro högst.

Vi föreslå att den i kungörelseutkastets 3 § intagna statsbidragsskalan i sin övre del får följande utformning.

Antalet skattekronor per invånare	Statsbidragsprocent
under 12: —	70
12: — — 13: 99	60
14: — — 15: 99	50
..... etc.	

Vid bifall till ovan framförda förslag om höjning av bidragsunderlaget och justering av bidragsskalan skulle i och för sig icke erfordras någon ändring i propositionens förslag i anslagsfrågan, eftersom det för nästa budgetår begärda anslaget av 12 miljoner kronor ändå icke skulle förslå till ens hälften av de byggnadsföretag, som beräknas vara färdigställda före den 1 juli 1953. De något gynnsammare statsbidragsgrunder, som här föreslagits, komma dock att vid oförändrad medelsanvisning förlänga kommunernas väntan på beviljade statsbidrag. Det är enligt vår mening egendomligt att hänvisa kommunerna till den hårt ansträngda kreditmarknaden i avvaktan på att beviljade statsbidrag utanordnas. I kommunerna kommer man att finna denna finansieringsmetod svårbegriplig, allra helst som man för erhållande av lån i stor utsträckning är hänvisad till statliga kreditgivande institutioner. Det skulle enligt vår mening vara betänkligt, om i fråga om statsbidragen till ålderdomshemmen infördes samma anslagspolitik, som sedan flera år tillämpats beträffande statsbidragen till vatten- och avloppsanläggningar, där kommunerna "med bibehållen rätt till statsbidrag" fått utföra anläggningar till åtskilliga tiotal miljoner kronor. Utan att ställa något yrkande anse vi därför att det vore önskvärt att statsbidraget till ålderdomshem för nästa budgetår kunde upptagas till betydligt högre belopp än 12 miljoner kronor.

Med hänvisning till vad här anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av propositionen nr 69 måtte besluta

1:o) att fastställa bidragsunderlaget till 21 000 kronor per vårdplats; samt

2:o) att statsbidragsskalan skall påbyggas så att kommuner med ett medelskatteunderlag på 12:— — 13:99 per invånare få 60 % samt kommuner med lägre medelskatteunderlag än 12:— per invånare 70 %.

Stockholm den 10 mars 1953.

Ivar Jansson,
Kalix.

Olof W. Wiklund.

J. O. Gavelin.

Hildur Ericsson.

A. Widén.

John G. Löfroth.